

18.2.2026

Kehittämisjohtaja Juho Korpi

Asia: U 74/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma

Tausta

Nykyisen vuosia 2021-2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyn vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) n:o 2020/2093 mukaan Euroopan komissio (*jäljempänä komissio*) esittää ennen 1 päivää heinäkuuta 2025 ehdotuksen uudeksi monivuotiseksi rahoituskehyyksi. Komissio antoi 16.7.2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehyyksi vuosille 2028-2034.

Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin – Monivuotinen rahoituskehys 2028-2034”, sekä ehdotuksen rahoituskehyyasetukseksi, ehdotuksen toimieliinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (jatkossa kumppanuusrahasto), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetus-ehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukon muita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Komissio täydensi ehdotuksiaan 3.9.2025 antamalla useita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Komission tiedonannon kokonaisuudesta on laadittu erillinen E-kirje (E 73/2025 vp), joka on toimitettu eduskunnalle 19.9.2025. Samassa yhteydessä ilmoitettiin, että eduskunnalle toimitetaan erikseen sektorikohtaisiin lainsäädäntöehdotuksiin liittyvät U-kirjelmät.

YLEISTÄ RAHOITUSKEHYKSESTÄ JA RAHOITUKSEN RAKENTEESTA

Tulevaan monivuotiseen rahoituskehyykseen ja sen kokonaistasoon kohdistuu EU-tasolla merkittäviä uudistamis- ja kasvattamispaineita erityisesti muuttuneen geopoliittisen tilanteen ja EU:n strategisen kilpailukyyn, turvallisuusympäristön vahvistamisen sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnan tarpeen takia, mutta myös tulevan EU:n laajentumisen johdosta.

Komission ehdotus perustuu unionin poliittisiin painopistealueisiin eli kilpailukykyyn, turvallisuuteen, vähähii-
listämiseen, kestäväan kehitykseen, ja taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen.

Komissio ehdottaa tulevan rahoituskehyyksen kokonaistasoksi 1763,1 mrd. euroa sitoumuksina, mikä vastaa 1,26 % EU:n BKTL:stä. Kehyyksen kokonaistasoon sisältyisi elpymisvälineen takaisinmaksuun osoitettu 149,3 mrd. euroa. Suomi on vakiintuneesti käyttänyt rahoituskehyyksen kokonaistasosta lukuja, jotka sisältävät kaikki sovittavat sitoumukset, myös ulkopuoliset välineet. Kun kokonaistasoon lisätään kehyyksen ulkopuolelle ehdotettujen erityisvälineiden (joustoväline, Ukraina-varaus ja Euroopan rauhanrahasto) rahoitus, on komission ehdotuksen kokonaistaso yhteensä 1 893 mrd. euroa sitoumuksina, mikä vastaa noin 1,35 % EU:n

BKTL:stä. Kuluva rahoituskehyskauden vertautuvat luvut ovat rahoituskehysten kokonaistason osalta noin 1 265 mrd. euroa (1,00 % EU:n BKTL:stä) ja noin 1 312 mrd. euroa (1,04 % EU:n BKTL:stä) kehysten ulkopuoliset erityisvälineet ja Euroopan rauhanrahasto mukaan luettuna. Komission esitys tulevaksi rahoituskehyskokonaisuudeksi olisi noin 580 mrd. euroa voimassa olevaa rahoituskokonaisuutta suurempi.

Komission ehdotus vuosien 2028-2034 monivuotiseksi rahoituskehykseksi jakautuu neljään pääotsakkeeseen (nykyisin seitsemän), joista kolme vastaa talousarviosta tuettavia unionin tärkeimpiä toiminta-aloja ja joissa keskitytään yhteisten poliittisten painopisteiden toteuttamiseen. Neljäs otsake kattaa EU:n yleisen hallinnon menot. Ehdotettu rakenne olisi tältä osin yksinkertaisempi nykykehykseen verrattuna.

Komission ehdotuksen mukaan ohjelmat ja toiminnot on toteutettava siten, että koko vuosien 2028–2034 monivuotisen rahoituskehysten aikana saavutetaan ilmasto- ja ympäristötavoitteita koskeva kokonaismenotavoite, joka on vähintään 35 prosenttia talousarvion kokonaismäärästä. % -osuus vaihtelee otsakkeittain.

Sitoumusmäärärahat	MFF 2028-2034 (milj. euroa)	Ilmasto- ja ympäristöosuus rahoituksesta (%)
1. Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteys, maatalous ja maaseutu, kalatalous ja merielinkeinot, vauraus ja turvallisuus	946 404	43
2. Kilpailukyky, vauraus ja turvallisuus	522 205	40-43
3. Globaali Eurooppa -väline	190 000	30
4. Hallinto	104 447	(ei arviota)
Yhteensä	1 763 056	35

Kilpailukykyrahastoa koskevan ehdotuksen keskeinen sisältö

OTSAKE 2: Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma (Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa käsitellään erillisessä muistiossa)

Komissio ehdottaa uutta kilpailukykyrahastoa, jolla rahoitettaisiin useiden nykykehysten ohjelmien toimia kuten esimerkiksi esim. Horisontti Eurooppa, InvestEU, Digitaalinen Eurooppa, CEF-digirahoitus, Euroopan puolustusrahasto, tuleva Euroopan puolustusteollisuusohjelma EDIP, Euroopan avaruusohjelma, LIFE-ohjelma, EU4Health -ohjelma. Kilpailukykyrahastosta kohdennettava tuki voisi olla laina- tai avustusmuotoista, mutta myös nk. sekarahoitusta. Uuden kilpailukykyrahaston toimeenpanon osaksi tuotaisiin myös EU:n päästökauppatuloilla rahoitettava Innovaatiorahasto. 43% kilpailukykyrahastosta ja 40% tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta on tarkoitus kohdentaa ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteuttamiseen.

Rahaston yleisenä tavoitteena olisi vahvistaa Euroopan kilpailukykyä, erityisesti strategisilla aloilla ja EU:lle kriittisissä teknologioissa koko rahoituksen elinkaaren ajan. Rahastolla olisi neljä politiikkaikkunaa; 1) puhdas siirtymä ja teollisuuden hiilestä irtaantuminen (58,7 mrd. euroa sisältää Innovaatiorahasto-osuuden noin 35 miljardia euroa), 2) terveys, bioteknologia, maatalous ja biotalous (20 mrd. euroa), 3) digitaalinen johtajaseema (48,5 mrd. euroa) sekä 4) resilienssi, turvallisuus, puolustusteollisuus ja avaruus (115,7 mrd. euroa).

Suomi pitää oikeana lähtökohtana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämiseksi yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta hankkeiden eri vaiheissa.

Ympäristöministeriön näkökulmia kilpailukykyrahastosta annettuun ehdotukseen

Merkittävä osa rahoituksesta on osoitettu puhtaan siirtymän edistämiseen. Ympäristöministeriö pitää määrärahojen kohdentamista ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen sekä fossiilisista eroon pääsemiseksi erittäin tärkeänä. Suomi pitääkin perusteltuna rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukykyyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.

Ympäristöministeriö korostaa, että nykymuodossaan itsenäisenä rahastona toimiva LIFE -ympäristöohjelma päättyisi. LIFE-ohjelman (2021-2027) budjetti on noin 5,4 miljardia euroa ja Suomen laskennallinen saanto tämänhetkisen arvion mukaan lähes 200 milj. euroa. Suomi on ollut rahastossa merkittävä nettosaaja (3,5%) ja saanto ylittää Suomen jäsenmaksuosuuden budjetista (1,7%). Suomi on pärjännyt erityisen hyvin kilpailullisissa hankkeissa. Erityisen tärkeää kansallisesta perspektiivistä katsottuna ovat LIFE-ohjelman strategiset top-down hankkeet. Strategisten hankkeiden osalta Suomen laskennallinen saanto tämänhetkisen arvion mukaan on yli 150 milj. euroa. Nämä olisivat komission ehdotuksen mukaisesti poistumassa. Komissio ehdottaa, että LIFE-ohjelman toimenpiteitä rahoitettaisiin jatkossa sekä NRP:n että kilpailukykyrahaston kautta. Olisi tärkeää, että LIFE-ohjelman mukaisten hankkeiden rahoitus perustuisi jatkossakin keskeisiin tavoitteisiin ja kilpailuun. Ympäristöministeriö pitäisi hyvänä, jos LIFE ohjelman toteutus olisi vain yhden rahoitusohjelman alla. Nyt ohjelma jakautuisi eri otsakkeisiin (kumppanuusohjelma, kilpailukykyrahasto, EU Facility).

U -kirjeen turvallisuus- ja varautumispainotuksiin liittyen ympäristöministeriö korostaa, että ympäristöturvallisuus on strateginen osa kokonaisturvallisuutta, joka vaatii poikkihallinnollista yhteistyötä, kansainvälistä koordinatiota ja nopeita toimia resilienssin vahvistamiseksi. Ilmastonmuutos ja luontokato eivät ole vain ekologisia haasteita, vaan strategisia turvallisuusuhkia, jotka vaikuttavat yhtä merkittävästi kuin geopoliittiset ja teknologiset riskit.

Horisontti Eurooppa -ohjelma linkittyy tiiviisti kilpailukykyrahastoon sen neljän politiikkaikkunan kautta. Komission ehdotuksen mukaan työohjelmien ja sisältöjen määrittelyyn tapahtuisi kilpailukykyrahaston kautta (Ks. YM:n muistio Horisontti Euroopasta talousvaliokunnalle 18.2.2026). Valtioneuvosto katsoo, että uudessa ohjelmarakenteessa tulisi säilyttää vakaa ja pitkäjänteinen rahoitus myös kilpailukykyyn, turvallisuuden ja resilienssin näkökulmasta poikkileikkaaville kokonaisuuksille. Tällaisia ovat ympäristöministeriön näkökulmasta luonto, luonnon monimuotoisuus, ympäristön hyvä tila, ilmasto ja näitä aiheita koskeva tutkimus.

Kilpailukykyrahastoa koskeva ehdotus pohjaa rakenteeltaan nykykauden InvestEU-ohjelmaan, joka on markkinaehtoisien rahoituksen ja investointien edistämisen ohjelma, ja toteutustavassa on nähtävissä jatkumoa. Neljä politiikkaikkunaa niin ikään säilyttävät varsin laajat mahdollisuudet edistää markkinaehtoisilla välineillä vihreää siirtymää ja kytkeä yksityistä rahoitusta EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteuttamiseen.

InvestEU-välineen hyödyntämisen ja sen kautta tulevan saannon kannalta keskeistä on myöhemmässä vaiheessa delegoidulla asetuksella annettavat investointisuuntaviivat ja se, miten toteutuskumppanit suunnittelevat niiden raameissa rahoitusohjelmansa ja instrumentaationsa tukemaan ilmasto- ja ympäristötavoitteita, kuten esimerkiksi ekosysteemien ennallistamisen toimia.

Ympäristöministeriö katsoo, että kilpailukykyrahaston InvestEU-instrumentin välineistöä tulisi ja olisi mahdollista hyödyntää nykyistä laajemmin luontotoimiin sekä kiertotaloussiirtymän investointeihin. Lisäksi ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kilpailukykyrahastosta annettava asetus tunnistaisi komission luonnonarvovoyksiköitä koskevan etenemissuunnitelman tavoitteet ja mahdollistaisi sen edellyttämät innovatiiviset rahoitustoimet, joilla vahvistetaan vähähiilisen teollisuuden kilpailukykyä, tuetaan kestävän biotalouden kehittymistä ja parannetaan huoltovarmuutta ekosysteemipalvelujen turvaamisen kautta. Komission tiedonanto (COM(2025) 374) asemoi kilpailukykyrahaston välineenä toteuttaa luonnonarvovoyksiköitä koskevia toimenpiteitä, minkä vuoksi aloitteiden välinen johdonmukaisuus on keskeistä.

Horisontaaliset periaatteet ja ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Koko EU -varojen käyttöä ohjaa osaltaan komission tuloksellisuusasetus. Komission tuloksellisuusasetusehdotuksen tavoitteena on koko EU-rahoituksen hallinnollisen taakan vähentäminen, luotettavuuden ja läpinäkyvyyden parantaminen sekä budjetin varojen parempi seuranta. Komission ehdotuksen tavoitteena on tukea myös EU:n yhteisten periaatteiden toteutumista yhdenmukaistamalla EU-rahoituksen horisontaalisten periaatteiden (ilmasto ja biodiversiteetti, DNSH, sosiaalipolitiikat ja tasa-arvo) sääntöjä sekä EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurantaa.

Tuloksellisuusasetusehdotuksen liitteen I mukaan monivuotisen rahoituskehiksen ohjelmien ja välineiden kokonaismäärärahoista odotetaan kohdennettavan vähintään seuraavat prosenttiosuudet ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin:

- 1) Kansalliset ja alueelliset kumppanuussuunnitelmat: 43 %
- 2) Euroopan kilpailukykyrahasto: 43 %
- 3) Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma: 40 %
- 4) Verkkojen Eurooppa -väline: 70 %
- 5) Globaali Eurooppa -väline: 30 %

Horisontaalisista periaatteista komissio ehdottaa ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamisen helpottamiseksi yksinkertaistettua ohjeistusta, jossa vahvistettaisiin yleiset periaatteet ja kriteerit sekä politiikanaloja koskevat erityiskriteerit: siinä erotettaisiin periaatetta noudattavat politiikanalat ja sellaiset, jotka aiheuttavat merkittävää haittaa yhdelle tai useammalle ympäristötavoitteelle. Viimeksi mainittuja aloja ja toimintoja ei komission ehdotuksessa olisi mahdollista rahoittaa EU:n talousarviosta.

Komissio esittää, että ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle ja sosiaalipoliitikoille varattuja rahoitusosuuksia talousarviossa seurattaisiin sekä asetusehdotuksen 8 artiklassa ehdotetun kehiksen, että EU:n ker toimien kautta.

Suomi suhtautuu avoimesti tulosperusteisuuden vahvistamiseen rahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta sekä tehostaisi EU-varojen toimeenpanoa. Ympäristöministeriö korostaa, että on ensi arvoisen tärkeää, että rahoituksen tuloksellisuutta sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteutumista seurataan yhtenäisillä koko EU tason kriteereillä. Siten rahoituskehiksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti, kuten U -kirjelmässä todetaan.

Lopuksi

Rahoituskehusehdotukseen sisältyy yleinen tavoite kohdentaa 35 % kokonaismenoista ympäristötoimiin, jotka liittyvät osaltaan myös ilmastonmuutoksen hillintään sekä ympäristöön. Kyseinen tavoite sisältyy talousarvion menojen seurantaa ja tuloksellisuutta koskevaan kehys - asetukseen (COM (2025) 545 final).

Kuten komission ehdotuksessa todetaan, Ilmasto- ja luontokriisin ratkaiseminen sekä fossiilisista polttoaineista eroon pääseminen vaativat jatkossakin merkittäviä panostuksia EU-varojen kohdentumisen osalta. Muuttunut toimintaympäristö on entisestään kasvattanut tarvetta puhtaalle siirtymälle ja fossiilitaloudesta irtautumiselle. Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on johtanut merkittäviin energiapoliittisiin linjamuutoksiin energiansaannin turvaamiseksi ja energia- ja materiaaliriippuvuuden vähentämiseksi Venäjästä.

Jo kuluvalle rahoituskaudella EU varojen hallinnassa monissa rahastoissa kriteerinä on käytetty ei merkittävää haittaa periaatetta (DNSH). Periaatteella osaltaan pyritään huomioimaan EU varojen käyttö ilmaston, ympäristön ja luonnon kannalta mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavasti. EU –varojen käytön, erityisesti ilmasto- ja luontokadon torjunnan sekä riskienhallinnan näkökulmasta ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että EU-varojen kohdentumista sekä vaikuttavuutta tarkastellaan ja seurataan jatkossakin sekä lyhyen, että pitkän aikavälin vaikutusten osalta yhtenäisillä kriteereillä ja reunaehdoilla.